

2022/2139(INI)

10.1.2023

RAPORTI PROJEKT

ELis prostitutsiooni reguleerimise ning selle piiriülese mõju ning mõju kohta soolisele võrdõiguslikkusele ja naiste õigustele (2022/2139(INI))

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon

Raportöör: Maria Noichl

PR_INI

SISUKORD

	lk
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
SELETUSKIRI.....	8

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

ELis prostitutsiooni reguleerimise ning selle piiriülese mõju ning mõju kohta soolisele võrdõiguslikkusele ja naiste õigustele (2022/2139(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse 1948. aasta inimõiguste ülddeklaratsiooni artikleid 4 ja 5,
- võttes arvesse 1949. aasta ÜRO inimkaubanduse ja kupeldamise keelustamise konventsiooni,
- võttes arvesse 1979. aasta konventsiooni naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta (CEDAW) artiklit 6, mille eesmärk on kaotada igasugune naistega kauplemine ja kupeldamine,
- võttes arvesse 2000. aasta Palermo protokolliga naiste ja lastega kaubitsemise ning muu inimkaubanduse ärahoidmise ja selle kuriteo eest karistamise kohta, mis täiendab rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni ja on sellele lisatud,
- võttes arvesse ÜRO inimkaubanduse, eelkõige naiste ja lastega kauplemise eriraportööri tööd,
- võttes arvesse komisjoni 14. aprilli 2021. aasta teatist inimkaubanduse vastu võitlemise ELi strateegia kohta aastateks 2021–2025 (COM(2021)0171) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta direktiivi 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/629/JSK¹ (inimkaubanduse vastase võitluse direktiiv),
- võttes arvesse oma 26. veebruari 2014. aasta resolutsiooni seksuaalse ärakasutamise ja prostitutsiooni ning nende mõju kohta soolisele võrdõiguslikkusele²,
- võttes arvesse naiste diskrimineerimise likvideerimise komitee 20. novembri 2020. aasta üldist soovitusi nr 38 (2020) naiste ja tütarlastega kaubitsemise kohta ülemaailmse rände kontekstis,
- võttes arvesse Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) 10. juuni 2021. aasta aruannet „Discouraging the demand that fosters trafficking for the purpose of sexual exploitation“ (seksuaalse ärakasutamise eesmärgil toimuvat inimkaubandust soodustava nõudluse vähendamine),
- võttes arvesse oma 10. veebruari 2021. aasta resolutsiooni direktiivi 2011/36/EL (milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse

¹ ELT L 101, 15.4.2011, lk 1.

² ELT C 285, 29.8.2017, lk 78.

- ohvrite kaitset) rakendamise kohta³,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu 8. aprilli 2014. aasta resolutsiooni „Prostitution, trafficking and modern slavery in Europe“ (prostitutsioon, inimkaubandus ja kaasaegne orjus Euroopas),
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 54,
 - võttes arvesse naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni raportit (A9-0000/2023),
- A. arvestades, et prostitutsioon, kupeldamine ja inimkaubandus seksuaalse ärakasutamise eesmärgil on sagenemas; arvestades, et need on soospetsiifilised nähtused, millel on ülemaailmne mõõde ja mis mõjutavad meie ühiskonna kõige tõrjutumaid liikmeid, kusjuures valdav enamus prostitutsiooniga tegelevatest inimestest on naised ja tütarlapsed ning peaaegu kõik seksiootjad on mehed;
- B. arvestades, et rahvusvaheliselt tunnustatud sõnastus, mida kasutatakse enamikus õiguslikult siduvates tekstides, on naiste prostitutsioon ja prostitutsioon;
- C. arvestades, et erinevad prostitutsiooni reguleerivad meetmed mõjutavad soolist võrdõiguslikkust erinevalt;
- D. arvestades, et prostitutsiooniga tegelevad naised kogevad rohkem vägivalda ja ärakasutamist kui naised keskmiselt;
- E. arvestades, et kõigi füüsilise puutumatus tagamine ning võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste austamise kindlustamine peab olema liikmesriikide ja ELi poliitika keskmes;
- F. arvestades, et prostitutsiooni ja organiseeritud kuritegevuse, näiteks inimkaubanduse vahel on tugevad seosed;
- G. arvestades, et seda, et inimesed alustavad prostitutsiooniga tegelemist, põhjustavad paljud tegurid, sealhulgas vaesus, sotsiaalne tõrjutus ja rändetaust;
- H. arvestades, et prostitutsioonil on piiriülene mõju ning see mõjutab naiste õigusi ja soolist võrdõiguslikkust; arvestades, et prostitutsiooni käsitlevate õigusaktide erinevused ELis toovad kasu inimkaubitsejatele ja organiseeritud kuritegevuse võrgustikele; arvestades, et kõigil liikmesriikidel on juriidiline kohustus tõkestada inimkaubandust ja organiseeritud kuritegevust ning see lõpetada;

Liikmesriikide võrdlus

1. märgib, et lähenemisviisid prostitutsiooni reguleerimisele on ELis erinevad ja on suunatud selle süsteemi kolmele põhikomponendile: prostitueeritud isikud, seksi ostmine (st nõudlus) ja kupeldamine; rõhutab, et erinevatel seadustel on erinev mõju prostitutsiooniga tegelevatele naistele, nende õigustele, naiste õigustele üldiselt, soolisele võrdõiguslikkusele, nõudlusele, ühiskonnale ja naaberriikidele;

³ ELT C 465, 17.11.2021, lk 30.

2. peab kahetsusväärseks usaldusväärsete, täpsete ja võrreldavate andmete puudumist riikide lõikes;

Prostitutsiooni reaalsus

3. märgib, et prostitutsiooniga tegelevad naised kogevad rohkem vägivalda kui naised keskmiselt; viitab Saksamaa perekonna-, eakate, naiste ja noorte ministeeriumi 2019. aasta uuringule, mille kohaselt 41 % uuritud prostitutsiooniga tegelevatest naistest oli kogenud prostitutsiooniga seoses füüsilist või seksuaalset vägivalda (või mõlemat);
4. rõhutab selle uuringu tulemusi seoses laste ja teismelistena väärkohtlemist kogenud prostitutsiooniga tegelevate naiste kogemustega;
5. rõhutab, et nõusolekut saab anda vabatahtlikult ainult siis, kui asjaomaste inimeste vahel puudub võimu tasakaalustamatus; märgib samal ajal, et inimestel võib olla äärmiselt raske mõista, et nad on ohvrid, eriti kui nad ei tea oma õigusi, ning tuletab meelde kuritarvitusliku suhte dünaamikat;
6. märgib, et sotsiaalse ja majandusliku olukorra halvenemine COVID-19 pandeemia tagajärjel on suurendanud naiste väärkohtlemise ja naistevastase vägivalda kõiki vorme, sealhulgas prostitutsiooni; hoiatab, et praegune energia- ja elukalliduse kriis süvendab seda veelgi;
7. rõhutab, et Euroopa Parlament tunnistas oma 26. veebruari 2014. aasta resolutsioonis seksuaalse ärakasutamise ja prostitutsiooni ning nende mõju kohta soolisele võrdõiguslikkusele, et prostitutsioon ja seksuaalne ärakasutamine rikuvad inimväärikust, on vastuolus selliste inimõiguste põhimõtetega nagu sooline võrdõiguslikkus ja on seetõttu vastuolus Euroopa Liidu põhiõiguste harta põhimõtetega; tuletab meelde, et oma 5. juuli 2022. aasta resolutsioonis naiste vaesuse kohta Euroopas määratles parlament prostitutsiooni kui vägivalda ja ärakasutamise raske vormi⁴;

Mõju prostitutsiooniga tegelevatele naistele

8. mõistab hukka asjaolu, et prostitutsiooniga tegelevatel naistel puudub nende kriminaliseerimise tõttu õiguskindlus, mis tähendab, et nad seisavad silmitsi pideva politsei ja kohtuliku tagakiusamise ohuga, neid ähvardab täiendav haavatavus ja häbimärgistamine, mis mõjutab negatiivselt nende tervist, mistõttu neil on raske võtta ühendust tugiteenustega ja neil puudub juurdepääs põhiõigustele; taunib asjaolu, et samal ajal jäävad kliendid, bordelliomanikud ja inimkaubitsejad sageli karistamata;
9. juhib tähelepanu negatiivsetele tagajärgedele, mis kaasnevad kupeldamise ja seksi ostmise dekriminaliseerimisega, mis sellise tegevuse ilmse ühiskondliku normaliseerimise kaudu suurendab inimkaubandust seksuaalse ärakasutamise eesmärgil ning varjab tegelikku survestamist, manipuleerimist, vägivalda ja ekspluateerimist prostitutsiooni puhul, kus kasutatakse ära keeleoskuse puudumist, haavatavust ja ebakindlaid tingimusi, et sundida naisi prostitutsiooniga alustama ja jätkama; peab kahetsusväärseks asjaolu, et isegi prostitutsiooni, kupeldamise ja seksi ostmise legaliseerimine ei tähenda prostitutsiooniga tegelevate naiste häbimärgistamise

⁴ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2022)0274.

lõpetamist;

10. väljendab heameelt asjaolu üle, et üha rohkem riike võtab kasutusele ja rakendab Põhjamaade / võrdõiguslikkuse mudelit; toetab selle mudeli feministlikku tausta ja selle eesmärki saavutada sooline võrdõiguslikkus ning rõhutab mudeli positiivset mõju prostitutsiooniga tegelevate inimeste õigustele ja inimkaubanduse vastasele võitlusele;

Nõudlus

11. märgib, et prostitutsioon ja inimkaubandus seksuaalse ärakasutamise eesmärgil on olemas üksnes seetõttu, et nende järele on nõudlus;
12. märgib, et kupeldamise ja seksi ostmise dekriminaliseerimine suurendab nõudlust, võimendab nõudluspoolt ja normaliseerib seksi ostmist; rõhutab, et siiski jätkub prostitutsiooniga tegelevate inimeste, eriti naiste häbimärgistamine;

Mõju seksuaalse ärakasutamise eesmärgil toimuvale inimkaubandusele

13. tunneb muret selle pärast, et prostitutsiooni legaliseerimine edendab õiguslikke struktuure, mille taha inimkaubitsejad võivad peituda;
14. rõhutab, et seksuaalse ärakasutamise eesmärgil toimuv inimkaubandus kasvab suure nõudluse tõttu; juhib tähelepanu sellele, et see on eriti nähtav liberaalse regulatiivse mudeliga riikides, samas kui riigid, kes järgivad selliseid lähenemisviise nagu Põhjamaade / võrdõiguslikkuse mudel, ei ole enam sel eesmärgil toimuva inimkaubanduse suured turud;

Piiriülene mõju

15. märgib, et ELi erinevatel reguleerimisviisidel on erinev mõju ning et prostitutsiooniga tegelevatel naistel on erinevates ELi liikmesriikides erinevad õigused ja kaitse; rõhutab, et keskmiselt 70 % prostitutsiooniga tegelevatest inimestest ELis on sisserännanud naised ning seksuaalse ärakasutamise eesmärgil toimuv inimkaubandus puudutab peamiselt Euroopa Liidu idaosast pärit naisi ja tütarlapsi;
16. rõhutab, et erinevad õigusnormid tähendavad, et mõnes ELi liikmesriigis on rohkem inimkaubanduse ohvreid kui teistes ning et vaba liikumine ELis aitab liigutada inimesi ühelt turult teisele;

Mõju soolisele võrdõiguslikkusele ja naiste õigustele

17. rõhutab, et prostitutsiooni soospetsiifiline olemus kajastab ja kordab valitsevaid võimusuhteid; rõhutab, et prostitutsioon ja seksuaalne ärakasutamine on nii naiste ja meeste ebavõrdse kohtlemise põhjus kui ka tagajärg ning need jäljendavad ja põlistavad stereotüüpe naiste ja meeste kohta;
18. rõhutab erinevate reguleerivate meetmete erinevat mõju meestele, noortele ja ühiskonnale tervikuna;

Liikmesriikide ja ELi roll

19. rõhutab liikmesriikide kohustust kaitsta naiste õigusi ja füüsilist puutumatust ning edendada soolist võrdõiguslikkust ning rõhutab selle puhul ELi rolli rahvusvahelises kogukonnas ning võrdse kaitse ja võrdsete õiguste loomisel kõigis liikmesriikides;
20. kutsub liikmesriike üles võtma meetmeid tõkestamise, prostitutsiooniga tegelevate inimeste dekriminaliseerimise, väljumisprogrammide, nõudluse vähendamise, klientide karistamise, häbimärgistamise ja stereotüüpide kaotamise valdkonnas; kutsub liikmesriike üles vähendama nõudlust, kaitstes samal ajal naisi ja nende õigusi, lõpetama prostitutsiooniga tegelevate inimeste kriminaliseerimise ja häbimärgistamise ning tagama väljumisstrateegiad ning tingimusteta juurdepääsu sotsiaalkindlustussüsteemidele ja taasintegreerimisele;
21. kutsub liikmesriike samuti üles tagama, et isikult seksuaalse teo küsimine, vastuvõtmine või saamine tasuta, tasuta lubamise, mitterahalise hüvitise andmise või sellise hüvitise lubaduse eest on kriminaalkorras karistatav;
22. kutsub liikmesriike üles võtma meetmeid, et võidelda prostitutsiooni majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste põhjuste vastu, et vaesuses, sotsiaalses tõrjutuses, diskrimineeritavad ja rändavad naised ei langeks sellise ärakasutamise ohvriks;
23. nõuab erimeetmeid, et toetada prostitutsiooniga tegelevaid naisi nende sotsiaalsel ja kutsealasel taasintegreerimisel; nõuab, et sellised väljumisprogrammid toimiksid järkjärgult, et naisi toetataks nende isiklikul teekonnal ja tunnistataks inimeste potentsiaali, ning et kutse- ja täiendõppeprogramme kohandataks sellele vastavalt;
24. nõuab ohvritele ja ellujäänutele igakülgset psühholoogilist, meditsiinilist ja sotsiaal-majanduslikku tuge;
 - o
 - o o
25. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.

SELETUSKIRI

Praegu on paljudes liikmesriikides ja kogu maailmas käimas arutelu prostitutsiooni ja selle reguleerimise üle. Liikmesriigiti erinevad õigusnormid toovad prostitutsiooniga tegelevate inimeste jaoks kaasa erineva olukorra ja mõju, mis osutuvad pettumust valmistavaks ega ole nende ja nende individuaalse olukorra tasemel.

Teemat, mis põhimõtteliselt puudutab ühiskonnas otseselt ainult üksikuid inimesi, arutatakse emotsionaalselt, mõnikord isegi väsimatult. Arvestades, et prostitutsioon, kupeldamine ja inimkaubandus seksuaalse ärakasutamise eesmärgil on üha kasvavad soospetsiifilised ja ülemaailmsed nähtused, mis mõjutavad meie ühiskonnas kõige enam diskrimineeritud, mistõttu peame tagama, et naiste õigused oleksid selle arutelu keskmes. Lisaks peame tunnustama järgmist: prostitutsiooniga tegelevad kogu maailmas enamasti ühiskonna kõige haavatavamad naised ja tüdrukud. Lisaks teame, et kõige tõrjutumad inimesed ei satu sellisesse olukorda tõeliselt vaba otsuse alusel, vaid sageli seetõttu, et kapitalistlikus ja patriarhaalses ühiskonnas puuduvad alternatiivid. Prostitutsiooni näiline normaliseerimine paljudes liikmesriikides varjab sundi, manipuleerimist, vägivalda ja ekspluateerimist. See varjab asjaolu, et keeleoskuse puudumist, ebakindlaid olukordi, vaesust ja sotsiaalset tõrjutust kasutatakse selleks, et panna naised prostitutsiooniga tegelema, et tagada meeste juurdepääs naiste kehale. Uues uuringus, milles küsitleti seksistjaid Saksamaal, selgus, et enamik neist teab, et prostitutsiooniga tegelevad naised ei tee seda vabalt ega vabatahtlikult. Lisaks näitab see, et nad on sellega nõus, eelistavad naiste olukorda eirata või et see annab neile isegi suurema võimutunde.

Prostitutsioon on vägivalda vorm ning nii soolise ebavõrdsuse põhjus kui ka tagajärg. Prostitutsiooni soospetsiifiline olemus peegeldab meie ühiskonnas valitsevaid võimusuhteid. Prostitutsioon taasesitab ja põlistab stereotüüpe naiste ja meeste kohta. See hõlmab selgelt seisukohta, et naiste ja tüdrukute kehad peavad olema müügiks, et rahuldada meeste nõudlust seksi järele, ning seisukohta, et meestel peab olema õigus elada oma seksuaalsust välja teise isiku arvelt. Sellel on selge mõju ka soolisele võrdõiguslikkusele ja naiste õiguste edasisele teostamisele.

Prostitutsioonil on samuti piiriülene mõju naistele, nende õigustele ja soolisele võrdõiguslikkusele ning seetõttu tuleb sellega tegeleda ühiselt Euroopa tasandil, et tagada naistele kõikjal ühesugused õigused ja kaitse. Sest arvud näitavad, et prostitutsiooniga tegelevad naised puutuvad üha enam kokku vägivalda ja ärakasutamisega. Nende tervislik seisund on võrreldes ülejäänud elanikkonnaga eriti ebakindel. Sellele aitab kaasa ka nende häbimärgistamine, mis püsib, olenemata sellest, kas prostitutsioon on seadustatud või mitte. Häbimärgistamisest pääseb ainult ostjapool ja teise inimese prostitueerimisest kasu saamine. Prostitutsiooniga tegelevad inimesed on aga endiselt tõrjutud ja häbimärgistatud. Lisaks on takistatud juurdepääs nende põhiõigustele.

Prostitutsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vahel on ka mitmeid seoseid, nagu inimkaubandus, uimastikaubandus jne. Me teame, et riikides, kus on dekriminaliseeritud kupeldamine ja seksist ning sellega seotud õigustaristu, hõlbustatakse ja soodustatakse haavatavate naiste ja alaealistega kauplemist seksuaalse ärakasutamise eesmärgil.

Vajame üleeuroopalist lähenemisviisi, et prostitutsiooni nõudlus ja turg ei liiguks lihtsalt

järgmisesse liikmesriiki ning et naiste õigused oleksid tagatud piiriüleselt ja et kõik naised oleksid ärakasutamise eest kaitstud.

Prostitutsiooniga tegelevate inimeste kriminaliseerimine ei saa olla lahendus. Selle tulemuseks on üksnes õiguskindluse puudumine, millega kaasneb pidev politsei ja kohtuliku karistuse oht, suurem haavatavus ja häbimärgistamine ning negatiivne mõju tervisele ja ohutusele, samuti sellest tulenevad raskused tugiteenustega ühenduse võtmisel ning prostitutsiooniga tegelevate inimeste juurdepääsu puudumine põhiõigustele. Seetõttu on viimane aeg, et liikmesriigid võtaksid meetmeid tõkestamise, prostitutsiooniga tegelevate inimeste dekriminaliseerimise valdkonnas, toetades samal ajal väljumis- ja taasintegreerimisprogramme, häbimärgistamise kaotamist ja stereotüüpide vähendamist, ega hoiduks klientide karistamisest. Kuna prostitutsioonis toimuva ekspluateerimise aluseks on just nende nõudlus. Nõudlus muudab naistega kauplemise atraktiivseks. Nõudluses kasutatakse ära nõrku kohti ja alternatiivide puudumist. Ning nõudlus seadustab ebavõrdsuse ja ekspluateerimise süsteemi, mille peamised ohvrid on naised ja lapsed.

Feminism on võitlus süsteemi ja patriarhaadi vastu. See võitlus on alati põhjustanud protesti. Asjaolu, et kupeldamise legaliseerimise ja seksi ostmise korral sellist protesti ei toimu, peaks andma mõtteainet.